

ULUSLARARASI BEDÜZZAMAN SEMPOZYUMU-III

**20. Asırda İslâm Düşüncesinin Yeniden Yapılanması ve
Bedüzzaman Said Nursî**

İlmi Heyet

Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş, Prof. Dr. İbrahim Canan,
Prof. Dr.Suat Yıldırım, Prof. Dr. Ahmet Akgündüz, Prof. Dr.Faris Kaya

Yayına Hazırlayan

Mehmet Paksu

Tercümeleler

Arapça

Veli Sırım, Abdülaziz Hatip, Kenan Demirtaş

İngilizce

Metin Karabaşoğlu

Almanca

Nuriye Uşşak

Dizgi

Nesil Basım Yayın

551 32 25

Baskı, Cilt:

Nesil Matbaacılık A.Ş.

551 32 27

ISBN 975-408-271-5

©

Bu eserin yayın hakkı Nesil Basım Yayın A.Ş.'ye aittir.

◆

Sanayi Cad. Bilge Sk.No: 2

Yenibsona / İSTANBUL

Tel: (0212) 551 32 25 pbx

ULUSLARARASI BEDIÜZZAMAN SEMPOZYUMU

INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON BEDIÜZZAMAN

الندوة العالمية بفتح الزمان لعبد الوهاب

24-26 September 1995 İstanbul - TURKEY

BEDIÜZZAMAN SAİD NURSÎ VE ÇAĞDAŞ İSLÂM DÜŞÜNÇESİNDEKİ ETKİSİ

ENİS AHMED*

Üstad Bediüzzaman Said Nursî (1876-1960) Türkiye'deki muasır İslâmî düşünce ve hareketin başlıca mimarlarından biridir. Kendisi, hiçbir zaman İhvân-ı Müslimîn veya Cemaat-ı İslâmî gibi bir İslâmî hareket kurmamıştır. Yazılarında sosyal değişim için siyasî veya iktisadî bir program önermez. Yine de, Türkiye'de İslâmî bir kişiliğin, İslâmî bakış açısının ve İslâmî uyarışın vücuda gelmesinde onun çok büyük ve muazzam bir katkısı olmuştur.

Said Nursî, sair Müslüman islahatçıların Asr-ı Saadette Medine-i Münevvere'de teşekkül eden model toplumu esas alarak bir İslâmî topluluk tesis etme fikrini tamamen paylaşmıştır. Bununla birlikte, sosyal değişime yönelik yaklaşımı, onlarınkinden çok ama çok farklıdır. Hayatının "Eski Said" olarak adlandırdığı ilk döneminde bariz bir siyasî eğilim taşıyordu. İttihat ve Terakki Cemiyetinin meşrutî reformlar noktasındaki tavrını destekledi. Ve hatta, hayatının "Yeni Said" olarak adlandırdığı son döneminde Adnan Menderes'i siyasî programı itibarıyla, dolaylı bir şekilde destekledi. Bununla birlikte, eserleri, önemli Kur'ânî temalarla ilgili 130 kısım veya bölümden oluşan eserlerinde, yani Risale-i Nur'da siyasî veya ekonomik konular üzerinde herhangi bir tartışmadan kaçınmıştır.

Said Nursî tasavvufî bir yola mı çağırıyordu? Siyaset, onun için bir yasak meyve mi idi? Bu soruların yeniden dile getirilmesi gerekiyor. Daha iyi bir soru, onun baş-

*Prof. Dr. ENİS AHMED

İslâmabad Uluslararası İslâm Üniversitesi Dâvâ Akademisi direktördür. Ayrıca, Malezya, Uluslararası İslâm Üniversitesi eski dekanı ve Amerika, İslâmî Sosyal Bilimler Derneği eski başkanıdır.

"Sosyal Adalet ve Kadın" isimli eseri Türkçe, Arapça ve İngilizceye tercüme edilmiştir. Urduca yayınlanmış birçok İslâmî eserleri de vardır.

lica endişesinin ne olduğudur. Ümmetin yüzyüze olduğunu düşündüğü en önemli ve en hayati konu ona göre ne idi?

Üstad Said Nursî, muasır Müslümanların en büyük düşmanının içerden geldiğini çok berrak bir şekilde görebildi. En belîğ ve ikna edici üslubuyla, bu problemi, şöyle kelimelere dökmektedir:

"Bana ızdırab veren, yalnız İslâm'ın maruz kaldığı tehlikelerdir. Eskiden tehlikeler hariçten gelirdi; onun için mukavemet kolaydı. Şimdi tehlike içeriden geliyor. Kurt, gövdenin içine girdi. Şimdi mukavemet güçleşti. Korkarım ki, cemiyetin bünyesi buna dayanamaz, çünkü düşmanı sezmez. Can damarını koparan, kanını içen en büyük hasmını dost zanneder. Cemiyetin basiret gözü böyle körleşirse, iman kalesi tehkilededir. İşte benim ızdırabım, yegâne ızdırabım budur."

Üstad Nursî, Müslüman ümmet içinde Batılılaşma, dünyevileşme ve ateizmin yükselişini tahlil ederek, çok değerli gözlemlerde bulunmuştur. Meselâ, şöyle demektedir:

"Dünya büyük bir manevî buhran geçiriyor. Manevî temelleri sarsılan Garb cemiyeti içinde doğan bir hastalık, bir veba, bir taun felâketi gittikçe yeryüzüne dağılıyor. Bu müthiş sârî illete karşı İslâm cemiyeti ne gibi çarelerle karşı koyacak?"

"Büyük kafaları gaflet içinde görüyorum. İman kalesini küfrün çürük direkleri tutamaz. Onun için, ben yalnız iman üzerine mesaimi teksif etmiş bulunuyorum. Yalnız Kur'an'ın tesis ettiği tevhid ve iman esası üzerinde işliyorum ki; İslâm cemiyetinin ana direği budur."

Üstad Nursî'nin en öncelikli endişesi, tehlikeli bir şekilde dünyevileşme ve ateizm belâsına maruz kalan genç neslin kalblerinde iman ateşini tutuşturmaktır.

Görünürde, bütün muasır İslâmî hareketler, müştereken aynı şeyi temel almışlardır. Hepsî de, büyük ölçüde imanın sâfiyeti hususuyla ilgilenmişlerdir. İmam Muhammed İbn Abdülvahhab'ın, Şehid İmam Hasan el-Benna'nın veya İmam Ebul A'lâ el-Mevdudî'nin hareketi, müşterek bir hareket noktasına sahiptir: ona ârız olan gayri imanî şeylerden arındırarak, Kur'an ve sünnet temelinde imanî sâfiyetine kavuşturmak, ve Medine-i Münevvere'deki ilk Müslüman cemaatin model hükümündeki İslâmî davranış ve kişiliğine dönmek.

Üstad Said Nursî, imanın değerinin ve öneminin altını çizerken, bu genel anlayışı yansıtıyordu.

O, ümmetin anlamlı bir geleceğe kavuşmasını ancak hayattar, kalbleri ihtizaza getiren, dinamik bir imanın sağlayabileceğini çok iyi biliyordu.

Fakat bu, İslâm'ın diğer veçhelerinin öneminin pek farkında olmadığı anlamına gelmemektedir.

Zaman zaman, tasavvufî olarak yorumlanabilen bir dil kullanmıştır. Fakat daha yakından gözlemlendiğinde, kelimelerine akseden şeyin yalnızca iman hususundeki yoğun endişesi olduğu fark edilebilir. Hiçbir zaman ne bir tasavvufî önder olmaya niyetlenmiş, ne de takipçilerinin bir tasavvufî tarikat olarak kategorize edilmesini istemiştir.

Meselâ, şöyle demektedir: "Gözümde ne Cennet sevdası var, ne Cehennem korkusu. Cemiyetin imarı namına bir Said değil, bin Said feda olsun. Kur'anımız

yeryüzünde cemaatsiz kalırsa, Cenneti de istemem; orası da bana zindan olur. Milletimizin imanını selamette görürsem, Cehennemim alevleri içinde yanmaya razıyım.”

Bu sözler, okuyucuya ne Cehennemden korktuğunu, ne de Cennet sevdalısı olduğunu, yalnız ve ancak Allah aşkıyla vazife gördüğünü söyleyen Basralı Rabiâtü'l-Adeviyye'nin ilâhî aşkla dolu sözlerini hatırlatır. Üstad Nursî tüm enerjisini ve potansiyelini ateizmin istilâsına karşı bir îman kalesi inşa etmek için kullanmıştır.

Müstesna eseri Risale-i Nur'da, insanın îman ve küfür arasındaki tercihine dair yazdığı bir risalede (Yirmiüçüncü Söz), îmanın rolünü ve yerini müsbet bir düzeyde teferruatıyla ortaya koymaktadır:

“İnsan, nûr-u îman ile âlâ-yı illiyyîne çıkar; cennete lâayık bir kıymet alır... Eğer nûr-u îman, içine girse, üstündeki bütün manidar nakışlar, o ışıkla okunur. O mü'min, şuur ile okur... O vakit birden kâinat bir gündüz rengini alır; nûr-u ilâhî ile dolar.” Devamlı, îmanın geçmişi ve geleceği karanlıktan kurtarıp aydınlattığını da belirttiğinden sonra, şöyle der Said Nursî: “İman hem nurdur, hem kuvvettir. Evet, hakikî îmanı elde eden adam kâinata meydan okuyabilir ve îmanın kuvvetine göre hadisatın tazyikatından kurtulabilir. 'Tevekkeltü alâillah' der, sefine-i hayatta kemâl-i emniyetle hadisatın dağlarvarî dalgaları içinde seyran eder.” “İman insanı insan eder. Belki insanı sultan eder.”

İmanın aslî ve merkezî konusu olan sahih akideyi ele alırken, Üstad Bediüzzaman ilm-i kelâmı yeniden yapılandırmaya çalışır. Eski ilm-i kelâm, itikadî konularla yeni-Eflâtuncu bir çerçeveye içerisinde ilgilenmiştir.

Üstad Nursî, kelâm ilminin eski mantığını ve usulünü takip etmek yerine, kendi özgün Kur'an ve hadis çalışması temelinde, bir basit ve doğrudan doğruya tevhide isbat eden deliller dizisi geliştirdi. Onun, Müslüman ümmeti hakiki imana sahip kılma hedefini ısrarla vurgulamasının sebebi budur. “Bir tek gayem vardır. [O da, âlem-i İslâmın îman esaslarını zedeleyen] bu imansız kitleye karşı mücadele et[mektir]... Bütün mevcudiyetimle bunlarla mücadele ederek Müslümanları îmana davet ediyorum. Bu mücahedem ile inşaallah Allah'ın huzuruna girmek istiyorum, bütün faaliyetim budur. Beni bu gayemden alıkoyanlar da, korkarım ki bolşevikler olsun.”

İleriyi gören bir yaklaşımla, Said Nursî bir İslâm Üniversitesi kurmayı da arzuladı. Hedefi, Kur'an'ı ve mesajını yalnızca bilmekle kalmayıp hayatına da aktaran bir Nur gençliği nesli husule getirmektir. Arapça, Türkçe ve Kürtçe olarak üç dilde de ders verilecek bu üniversitenin, Anadolu'da kurulmasını öngördü. Medresetü'z-Zehra Üniversitesi geleneksel İslâmî disiplinler kadar modern fizikî ve tabii bilimleri de öğretecekti. O, biri sadece dinî metinlerle ilgilenen ve diğeri sadece seküler bilimleri ele alan iki paralel geleneğin İslâm'ın çıkarlarına zıt olduğu görüşündeydi. Projesi için ondokuz bin altın lira tahsis eden Sultanın desteğini kazanmaya muktedir oldu. Birinci Dünya Savaşının araya girmesiyle, proje bir müddet ertelenmiş oldu. Adnan Menderes iktidarı döneminde, bu projeyi gerçekleştirmek bakımından şartlar bir hayli elverişliydi, fakat hükümet yeterli destek sağlamadı ve proje mecburen rafa kaldırılmış oldu.

Üstad Nursî'nin önemli bir katkısı, Kur'anî hakikatları modern bir bilim dili içinde nazarlara sunan Risale-i Nur'un telif edilmesiydi. Risale-i Nur'da gerçekleşen fikir

yeni değildi. Pakistan alt-kıtasında Sir Seyyid Ahmed Han ve İslâm dünyasında başka birkaç yazar benzer bir yaklaşımı benimsemişlerdi.

Said Nursî, Kur'ân, tefsir ve izah edilirken i'caz-ı Kur'ân'ın muhakkak dikkate alınması gerektiği görüşündeydi. Yazdığı yüz otuz risale, Kur'ân'ın modern çağa da ışık tuttuğunu isbat eder. Bu risaleler, Yunus ve Eyyüb peygamberlerin başlarına gelen durum, haşrin delilleri, Allah'ın varlığının delilleri, Allah'ın hâkimiyeti, âhirete iman, imanın gerekleri, namazın zaruri olduğu vs. gibi mevzuları içerir.

Said Nursî, İslâmî davranış, meselâ, İslâmî kardeşlik ve karşılıklı hürmetin aşılması gibi konularda da risaleler yazmıştır. Onun yazdıklarına ve şahsiyetine dair dikkatli bir inceleme, Said Nursî'nin eserlerini değil, kendi şahsiyetini esas alan bir hareketin gelişmesine müsaade etmediğini gösterir. Buna rağmen, gerek kendisi, gerek takipçileri yeni bir tarikat kurmakla suçlanmışlardır.

Bununla birlikte, hayatı boyunca ve ölümünden sonra, gençlik arasında kendilerini Nur talebeleri olarak tanımlayan takipçileri kat be kat çoğalmışlardır. Bu Nur talebeleri Üstad Nursî'nin hareketinin onun risaleleri aracılığıyla bilindiği pek çok şehirde, ders halkaları geliştirmişlerdir. Belirli bir zamanda toplanan bu ders halkalarına on ilâ yetmiş kişilik bir katılım olur. Bu takipçiler Üstad Nursî'nin eserlerine o kadar aşina olmuşlardır ki, bazan Kur'ân ve sünnetin aslı kaynaklarına kadar uzanmayı bile ihmal etmemektedirler. Üstad Nursî'nin yazdığı otuzuc "söz"e çalışmanın onlar için ziyadesiyle yeterli olduğu şeklinde bir sözü vardır. Bu, bir dereceye kadar, bir nevi kült olarak yorumlanabilir. Üstadın şunu demek istediği kaydedilir: Onun mesajının özünü ihtiva eden otuzuc "söz"e dair risalesi bir insanı başka birçok şeyden hür kılabilir, çünkü bunlar Kur'ân'ın temel hakikatlarına dayalıdır. Böylesi bir ifade, Said Nursî'yi eleştirenler tarafından, kimi zaman yeni bir tarikat kurmayı arzuladığı şeklinde yorumlanır. Oysa Said Nursî'nin kendi perspektifinde tasavvufu nereye koyduğuna dair çok manidar bir yorumda bulunduğunu görüyoruz. O, "İnsan ekmezsiz yaşayamaz, fakat meyvesiz yaşayabilir. Tarikat meyve gibidir, hakâik-ı Kur'âniye ekme gibidir" demektedir.

Barışçı mücadele

Said Nursî İngiliz ve Sovyetlere karşı bir dizi silahlı harekâta katıldı. Bazı vesilelerle düşmana karşı Müslüman ordularına önderlik ederken, arkadaşlarının çoğu hayatlarını yitirdiği halde, yalnız o hayatta kaldı. Fakat ne işgalcilere boyun eğdi, ne de herhangi bir tavize yanaştı. Böyle bir vesileyle en sonunda Ruslar tarafından esir edildi ve Sibirya'daki bir esir kampına götürüldü. Birkaç yılını orada geçirdikten sonra esir kampından kaçmaya ve Türkiye'ye geri dönmeye muvaffak oldu.

Bununla birlikte, ülke içerisinde onu bir yargı savaşıyla haşır-neşir bir vaziyette buluyoruz. Uygulamada neredeyse hayatı boyunca her gün mahkemelere celbedildi. Hayatının 28 yılını hapislerde veya gözaltında geçirdi. Seyyid Mevdudî gibi, bir keresinde ölüme mahkum edilmek istendi, fakat daha sonra bu hükmü verdirenler onun yerine hayat boyu olası tüm işkence ve zulümleri uygulayarak hapse atmayı tercih ettiler. Yine de kuvvet kullanmaya kalkışmadı. Mahkemelerde çoğu kez kendi durumunu savundu ve bu mahkemeleri mesajını yayma vesilesi olarak kullandı. Bir keresinde, mahkemede aşağıdaki sözleri söylemiştir:

“...Halbuki o adamın Kur’ân-ı Hakîm’den aldığı hakikat dersi ve talebelerine verdiği ders şudur: Bir hanede veya bir gemide bir tek masum, on canı bulunsa, adalet-i Kur’âniye o masumun hakkına zarar vermeme için on haneyi yakmasını ve o gemiyi batırmasını men’ettiği halde, dokuz masumu bir tek canı yüzünden mahvetmek suretinde o haneyi yakmak ve o gemiyi batırmak en azım bir zulüm, bir hıyanet, bir gadr olduğundan, dahilî âsâyişi ihlal suretinde yüzde on canı yüzünden doksan masumu tehlike ve zararlara sokmak, adalet-i İllâhiye ve hakikat-ı Kur’âniyye ile şiddetle men’edildiği için, biz bütün kuvvetimizle, o ders-i Kur’ânî itibarıyla, âsâyişi muhafazaya kendimizi dinen mecbur biliyoruz.”

Sosyal değişimin metodolojisi

Üstad Said Nursî, muasır İslâmî hareketlerin liderleri arasında, siyasî mücadele üzerinde odaklanmayan bir sosyal değişim metodolojisi teklif etmeyen belki de tek liderdir. Bu İslâm ile siyaset arasında bir ayırım yaptığı anlamına gelmez. Bilakis, gerçek bir İslâmî şahsiyetin, ailenin ve toplumun tahakkuku, Said Nursî’nin en bariz hedefiydi. Onun îman üzerindeki ve insanın ahlâkî ve mânevî gelişimi hususundaki vurgusu, ve de hizmetini bunun üzerinde odaklaştırması bir metodolojik öncelik olarak anlaşılmalıdır.

İslâmî hareketlerin, global bir düzeyde, kendi sosyal değişim stratejilerini belirli durumları nazara alarak geliştirmeleri beklenir; ve dolayısıyla, Mekke ve Medine’de yüzyüze gelinen durumlara karşı nebevî hareket tarzını gösteren Asr-ı Saadet modeli, bu stratejinin gelişiminde daima yol gösterici olacaktır. Üstad Said Nursî, Üstad Halil Hamidî’ye göre, takipçilerine İmam Ebu A’lâ el-Mevdudî’nin fikirlerini ve eserlerini tavsiye etmiş ve Mevdudî tarafından “İslâmî İnkilâb Süreci” adlı manidar eserinde teklif edilen metodolojiyi tamamıyla tasvip ettiğini belirtmiştir. Üstad Nursî takipçilerinin Üstad Mevdudî’nin fikirlerini yeni bir zamana ve mekâna uyarlarlarken hikmetli davranmalarını beklemiştir.

İslâmî hareketlerin takipçileri, tamamen farklı bir tarihî bağlam içindeki bir hareketin metodolojisini uyarlamaya ve uygulamaya çalıştıklarında, çoğu kez zihinler karışır. Üstad Mevdudî, Malezyalı bir âlim kendisine İslâmî hareketin Malezya’da neler yapması gerektiğini sorduğunda, o an içine doğan ama ikna edici şu cevabı vermiştir: “Mekke halkı Mekke’deki durumlara nasıl iştiğal edileceğini daha iyi bilir.” Başka bir deyişle, “İslâmî sosyal değişimin nasıl gerçekleşeceğine dair bir kitap yazmıştım, onu al ve kelimesi kelimesine uygula” demek onun için zor değildi. Fakat, aksine bir ülkenin halkının bu belirli durumu düşünmesini, tahlil etmesini ve ona göre mütalaada bulunmasını, ve sonra kendileri için en uygun ahlâkî ve sosyal değişim metodunda karar kılmalarını istiyordu.

Üstad Nursî’nin öncülüğü bu bağlamda anlaşılmalıdır. O pekâlâ biliyordu ki, İslâm bir sosyal değişim çağrısında bulunduğu gibi, siyasî değişim çağrısında da bulunur. Fakat onun zihni nereden başlanacağı ve dünyevîlik, materyalizm ve hedonizmin sunduğu fasit dairenin nasıl kırılacağı meselesiyle meşguldü. Tüm samimiyetiyle, ilk sıradaki şeyler ilk sırada gelir diye düşündü, ve dolayısıyla îman üzerine vurguda bulundu. Bu îman vurgusu anlamlı olmanın da ötesinde, en muvafık metodolojik adım olarak gözükmektedir.

Bu husus, bizim, Üstad Nursî'nin Risale-i Nur'unda bir tür mistik yaklaşım teklif ediyor olduğunu düşünmemize yol açmamalıdır. Said Nursî, kısmî ve sınırlı bir reform değil, topyekün bir İslâmî toplum ve sistem gerçekleştirmek istediğini çok açık bir biçimde göstermiştir. "Şeriat" ve "tarikât" arasındaki ayrımı yorumlayarak, basit bir açıklamada bulunur: "Tarikatsız cennete giren çoktur, ama imansız cennete giren yoktur. İnsan meyvesiz yaşayabilir, fakat ekmeksiz yaşayamaz." Bundan dolayı, onun iman üzerindeki vurgusunun takipçileri arasında mistik bir yaklaşım husule getirdiğini düşünmek doğru değildir.

Üstad Nursî tüm dünyayı istilâ eden seküler milliyetçilik dalgasına karşı da bir cihad başlattı. Kan, etnik köken, renk, ırk veya dile dayalı milliyetçilik fikrini reddetti. Yaklaşımı çok basit ve netti. Türk halkının tarihine bakarak, yaşadığı topraklarda halen devam etmekte olan Türklerin ve diğer milletlerin göç ve yerleşim sürecinden söz etti. Milyonlarca insan Türkiye'ye göçtüğüne ve yine milyonlarca insan Türkiye'den göçtüğüne göre, kan veya etnik köken sâfiyetini nasıl belirleyebileceğimizi sordu.

Onun ümmet anlayışı, Hucurat süresindeki, Allah'ın insanları kavim kavim, kabile kabile yaratmasındaki hikmeti bildiren ve Allah katında insanların en üstününün takvası en ziyade olan olduğunu hatırlatan Kur'an âyeti (bkz. 49: 13) hakkındaki tefsirine dayalıdır. Bu yaklaşım onun ümmetin anlamına dair derin kavrayışını ve Müslüman ümmeti yalnız iman ve takvada değil, fakat mümkün tüm gelişmeye ilişkin faaliyetlerde de diğerlerine öncülük konumunda görme arzusunu yansıtır.

Üstad Said Nursî tarafından teklif edilen sosyal değişme metodolojisi, siyasî sürecin iç ve dış faktörler yüzünden akamete uğratıldığı durumlar için hayattar bir model olarak kabul olunmalıdır. Bu, nihâî olarak şahsiyet, toplum ve müesseseler noktasında topyekün bir değişime yol açacak olan gelişme stratejilerine esneklik kazandırır. Bu, onun fikirlerini onun âhîret âlemine göçmesinin üzerinden otuzbeş yıl geçtikten sonra bile ter ü taze, muvafık ve uygulanabilir kılar.

Kısaca Said Nursî'nin hayatı

Üstad Bediüzzaman Said Nursî, Doğu Anadolu'da Bitlis yakınlarında Nurs adlı bir Kürt köyünde doğdu (sonraları Nursî olarak bilinmesi, köyünün bu isminden dolayıdır). Eğitimine dokuz yaşında Hizan'da başladı. Temel eğitimini tamamladıktan sonra bir dizi medreseyi dolaştı ve nihâî olarak 1890'da yeni bir ilm-i kelam geliştirmek için Bitlis'e yerleşti. Daha sonra, Van gölü kıyılarında bir İslâmî üniversite kurmak istediği Van'a geçti. Birinci Dünya Savaşı sırasında Van Rus işgalcilerinin eline düştü. Said Nursî de harpte esir düştü ve esir kampına götürüldü. Sibirya'daki esir kampında iki yıl kaldı. Bu esnada Rus birliklerinin başkumandanıyla çok ilgi çekici bir münasebeti oldu. Esir kampını ziyaret eden komutana hürmet için herkesin ayağa kalkıp selam durduğu, ama yalnız Said Nursî'nin oturmaya devam ettiği anlatılır. Rus başkumandanı ona neden ayağa kalkmadığını sorduğunda, Üstad Said Nursî dininin bir İslâm düşmanına karşı ayağa kalkmasına müsaade etmediğini söylemiştir. Sonuç olarak idam cezasına çarptırıldı. Arkadaşları onu özür dileyerek idamdan kurtulmaya ikna etmek için uğraştılar, fakat o buna razı olmadı. Yegâne talebi, idam edilmeden önce iki rekat namaz kılmasına izin verilmesiydi. Karakteri-

nin ve imanının bu müstesna kuvveti uzaktan doğru gelmekte olan Rus başkumandanını bir hayli etkiledi ve Üstad Bediüzzaman'a verdiği emirden vazgeçmiş olduğunu, kendisinin görüşlerine saygı duyduğunu söyledi.

Üstad Bediüzzaman'ın hayatının en önemli dönemi 1925'lerden itibaren Risale-i Nur'un telifiyle başlar. Bu eserlerin yazılması, onun çok sıkı gözetim altında olduğu Barla sürgününde başladı. 1925'ten 1933'e kadar sekiz yıl süren Barla sürgünü boyunca Üstad Nursî Risale-i Nur projesini tatbikte koydu. Sık sık tevkiflere uğraması, mahkemelere cebedilmesi, oradan oraya sürülmesi onu Kur'an tefsirine devam etmekten alıkoymadı.

1908'de Üstad Nursî gerçekte İttihat-ı Muhammedî Cemiyetine mensup bir sufi şeyhinin önyak olduğu bir isyana katılmakla suçlandı. Fakat, İttihad ve Terakki Cemiyetinin meşrutî reformlar önerdiği bu dönemde, beraat etti. Sultanın idaresine karşı girilen reform çağrısını destekledi. Bununla birlikte, tarih sonradan İttihad ve Terakki Cemiyetinin, seküler bir Türkiye'yi hedeflediğini isbatladı. Tek parti döneminden sonra ise, Said Nursî, Adnan Menderes liderliğindeki Demokrat Partiye destek verdi.

Onun Adnan Menderes'e olan desteği, kendisini iktidar partisini eleştirmekten alıkoymadı. 1952'de, içinde kadınlar için İslâmî kıyafetin güzelliğini ve fitrata uygunluğunu da vurguladığı Gençlik Rehberi'ni yazdı. Türkiye'deki Batılılaşma ve dünyevileşme politikasının reddedilmesi için de çağrıda bulundu. Said Nursî, Menderes hükümetinin ellerinde aynı türden zulüm ve eziyetlere maruz bırakıldı.

23 Mart 1960'ta, bu büyük âlim birçok takipçisinin bulunduğu bir yer olan Urfa'da son nefesini verdi. Maamafih, yine 1960'taki bir askerî darbeden sonra, ordu yetkilileri mezarının siyasî öneme sahip bir yer halini alabileceğinden korkarak, cesedini Urfa'dan gizlice alıp bilinmeyen bir yere götürdüler.

Said Nursî'nin mesajı, ona eziyet edenlerin gerçekleştirdiği her zulüm ve eziyet teşebbüsüyle daha bir güç kazanmıştır. Bu durum, hakikatin iktidarı ellerinde tutanlar tarafından asla bastırılmadığını gösterir.

Üstad Nursî, bir sadelik, dürüstlük, ilim ve hikmet sembolüydü; ki bunlar, bir dâvâ adamında mutlaka bulunması gereken özelliklerdir. Onun fikirleri, muasır İslâmî uyanışın gelişiminde, hususan Adalet partisi ile Türkiye'deki İslâmî hareketin halihazır önderi konumundaki Dr. Necmettin Erbakan'ın liderliği altında Millî Selamet Partisinin kuruluşunda büyük rol oynamıştır. Dr. Erbakan, global bir düzeyde sekülerizm, Batılılaşma ve sosyalizmin güçlerine de meydan okumuştur. Said Nursî'nin eserlerinden ilham alan İslâmî hareketin sosyal değişmeye dair kapsamlı bir plan geliştirmiş olduğu görülmektedir. Allah bu harekete, programlarını tatbikte yardımcı olsun.

Ve âhiru da'vânâ eni'l-hamdülillâhi rabbi'l-âlemîn.